

EDITORIAL

De la desilusio a l'esperança

En la passada editorial parlavem d'eleccions i de tries. Les **eleccions generals** han passat, i el resultat ha confirmat les escasses perspectives que es besllumaven per a qui volia eixercir el seu vot en conseqüència en el seu pensament i actuacions valencianistes; clar que descartem els **blocs**, les **iniciatives** i tota eixa amalgama de disfrassats de valencianisme politic, perque no deixen de ser **sucursalistes** d'un projecte que no te al poble valencià com a protagonista del seu pervindre, ni el considera cultural ni llingüísticament autònom.

Com sempre no volem parlar de politica, pero la falta de consciencia del nostre poble, l'embaucament que viu servit des de la caixa adormidora, la propagandera **Canal 9** (la TV del PePe), en la qual nos han servit una Valencia ideal que en veu del nostre "amadíssim president" viu eternament marginada pel poder central. Els telenoticiaris que emet, partidistes i dirigistes, son **propaganda** i de la roïna, son la veu de l'amo, d'eixe que s'oblida de recordar-nos que quan el seu partit era govern de l'Estat —durant dos legislatures— nos someteren a pactes, servirem de moneda de canvi i nos insultaren cultural i llingüísticament quan negociaren l'unificacio de valencià i catala, creant a l'efecte un ent normativisador que no creu en la llengua valenciana; s'oblida tambe de parlar de lo que no feren: el AVE, buscar una solucio per a la sequia, frenar el creiximent urbanistic desafortat, buscar formule per a integrar als immigrants..., i de lo que seguixen fent: promocionar el "provincialismo" com en els millors temps de la predemocracia.

Diuen que cada poble te lo que se mereix, i nosatres tenim a "**pseudoesnobs**", que s'han apuntat a politics, a "**cuneros**" o a "**yupis**" que, en això d'haver de votar en llistes tancades, venen, fan el seu agost —en este cas el seu març— i fins a d'ací quatre anys. Mentrestant ni una sola veu independent i d'estricta obediencia valenciana en Madrid que puga defendre els interessos valencians (sense pressions ni condicions previes), que a la fi, i tal com s'estructura l'Estat, tambe son interessos espanyols.

No volem admetre la dita i nos rebelem contra eixa afirmacio generalista que posa a tots en un mateix sac, puix el nostre poble "no te lo que se mereix"; en certs temes es precis seguir disculpant-lo (encara que cada volta coste mes), sobre tot quan els efectes **despersonalisadors** del centralisme i els

absorcionistes provinents del nord, han fet que no goge d'una normalitat cultural i del conreu de la seua personalitat, i han minat el seu orgull de poble. Hui, encara hui, seguim sent els valencians, en general, una colectivitat poc coneixedora de lo que ha aportat al mon de la cultura, al de l'economia, al del saber en general, i això ho paguem en una **classe politica** que, quan se n'ix de mediocre, se'n va a Madrid (ara tambe a Barcelona) i deixa de ser valenciana per a actuar, sentir i pensar com un espanyoliste o be com un catalaniste.

La solucio passa per la **educacio** i per la **formacio** i, per desgracia, per molt que nos traguem la llengua en algunes campanyes, per moltes ensabonades i per molts discursos de modernitat, la **ensenyança** està en mans d'uns politics que passen de temes identitaris, en un **cos docent** que, mira per a on, o està compromes en el catalanisme militant o, com a cosa menys roïna, obvia estos temes i educa i forma com ho faria en... (anavem a posar alguna comunitat autonoma "no historica" de l'Estat, pero seria deixar molt mal als mestres i docents d'unes atres comunitats autonomes que viuen les senyes identitaries de les mateixes i s'enorgullixen de transmetre-les a l'alumnat). Bo, dels **parees**, en general hi ha poc que parlar; i si ha hagut algun llauger canvi en la seua formacio, els seguix sent dificil poder transmetre alguna cosa que no s'ha vixcut, que no es considera propia o que, en els pijors dels casos es desconeix. Hui seguixen acceptant com a natural que en les escoles s'ensenyen als seus fills varies llengües estrangeres, pero no la valenciana. Si a mes afegim que en son molts el parees que han abandonat tota l'educacio en unes atres mans (l'escola i la televisio), dificilment podran transmetre els valors i els sentiments dels que segurament han segut ells hereus.

El passat dia 13 de març, es presentava en public **Accio Cultural, Social i Economica del Regne de Valencia** (ARV). Nosatres, el Rogle, participarem d'eixa presentacio i no dubtem en donar-li la benvinguda a una entitat que naix en l'anim de mantindre viva la flama del valencianisme, en promoure accions i activitats que nos ajuden a redescobrir la nostra essencia de poble lliure, poble que gojà d'un passat glorios, que viu un present en incertea i al que desigem un futur digne i autenticament valencià. Esperem que ARV, en les seues actuacions, contribuïxa a construir este futur.

LA CITA

Preferixc molestar en la veritat que complaure en adulations.

Lucio Anneo Seneca

SUMARI

- 1
- EDITORIAL: **DE LA DESILUSIO A L'ESPERANÇA**
- 2
- LLISTAT: **ACTIVITATS CULTURALS**
- RESENYA BIBLIOGRAFICA: **SOCIOOBSTACULS DE LA LLENGUA VALENCIANA**
- 3
- FRUITES, VERDURES I HORTALICES (XVIII): **SEGUIM EN HORTALICES: L'ESPARREC (i 2)**
- FENT MEMORIA: **EL MESTRE RACIONAL**
- PATRIMONI VALENCIÀ: **ARCHIU DEL REGNE DE VALENCIA**
- 4
- PASSATEMPS
- RONDALLA: **ELS CINCS SORTS**

ACLARIMENT

Esta publicacio està redactada en les Normes d'El Puig. Encara que es una obra colectiva, l'encarregat de la redaccio final de cada articul te llibertat per a fer-ho en la normativa d'accentuacio de la seua preferencia. Este tema es motiu de debat, pero no de divisio, entre nosatres.

AVIS

¿Qué tal les vacances? ¿Ha empinat el cachirulo en la processo del Sant Palet faller? ¡Quín mareig de festes enguany! ¡Au! De nou a la rutina. Esperem que haja tornat en forces per a fer moltes fotocopies d'est eixemplar per a repartir entre amics i coneguts.

ACTIVITATS CULTURALS ABRIL DE 2008

Trobarà més informació dirigint-se a les respectives associacions:

ACCS (Assoc. Cult. Castell dels Sorells)
G.V. Comtes d'Albalat, 14. 46135 Albalat dels Sorells.
Tel: 961 49 13 90
<http://es.geocities.com/diarielguarda>

Aellva (Assoc. d'Escriptors en Llengua Valenciana)
C/ Alt, 64. 46003 Valencia C.
www.aellva.org

GCITS (Grup Cultural Illicita "Tonico Sansano")
C/ José Santos Orts, 4 - baix. 03204 Elig
Tel: 966675570 i 687 416 487
gci@cjav.org

IEV (Institut d'Estudis Valencians)
info@inev.org

11 Abril (divendres) 22:00h. Espai Cultural. C/ Les Escoles. Albalat dels Sorells.

REPRESENTACIÓ: Milacre de St. Vicent de l'Altar de Russafa

+Info: **ACCS**

13 d'abril (dumenge) 12:00h. Centre de Congressos 'Ciutat d'Elig'

PALMES DORADES 2007: Acte d'entrega d'estes distincions i dinar de germanor.

▪ **Palma Dorada a l'il·licitanisme** a l'equip de futbol sala femení [Club Femesala d'Elig](#).

▪ **Palma Dorada al Valencianisme** a Joan [Lladró i Dolz](#), empresari, mecenes, industrial, ceramista i Deca honorífic de la RACV.

▪ **Palma Jovenil al Nou Jove Valencianisme** al periodista [Josue Ferrer](#).

+ Info: **GCITS**

Accio Regne de Valencia ha organitzat viatge en autobús des de Valencia ciutat. Eixida des del Carrer Marques de Sotelo, a les 8:00 hores. Preu: 10 euros.

Reserves: 962 710 702

14 Abril (dilluns) 20:00 h. C/ Alt, 64. Valencia C.

TERTULIA-TALLER DE PROSA dedicat al teatre per [Antoni Ruiz Negre](#).

+Info: **Aellva**

15 Abril (dimarts) 19:30h Salo d'Actes de l'Aula de Cultura CAM. Llongeta del Mercat. Pça. del Mercat, 4. Valencia C.

CONFERENCIA: [José Soler Carnicer](#): "El parc natural de la Serra Calderona"

+Info: **IEV**

CONTACTA EN NOSATRES

Apartat de Correus 527
46002 Valencia ciutat

Tel: 617 030 370

rogle@rogleconstantillombart.com

Rogle en Internet

Poden trobar tots els exemplars editats fins ara, en format pdf, en la nostra web

www.rogleconstantillombart.com

Els recordem que els trobaran igualment en www.cardonavives.com

Els ultims numeros tambe es poden baixar des de www.monactual.com

la web de la revista *Mon Actual*, que col·labora en la difusió de *Rogle* insertant-lo entre les seues pàgines.

RESENYA BIBLIOGRAFICA J. P. B.

Lanuza Ortuño, Chimo

Socioobstacles de la llengua valenciana (Reflexions per a la sociolingüística)

Accio Bibliografica Valenciana, Valencia, 2001.

(250 pàgines)

El llibre es una extensió i profundització dels temes tractats en l'obra anterior del mateix autor: *Valencià, ¿llengua o dialecte?* (Resenya en *Rogle* 9)

Els primers capítuls els dedica a aclarir la diferència entre la lingüística i la sociolingüística i a fer un ràpid anàlisi de la situació de la llengua valenciana en la societat actual. A continuació passa a tractar els temes concrets de la normalització, la normativització, les dificultats reconegudes pels lingüistes per a fer la distinció entre llengua i dialecte, l'inutilitat dels criteris de semblança entre llengües o de mútua intel·ligibilitat, i les estratègies usades pel pancatalanisme: el control del sistema educatiu, el silenciament de qualsevol versió no oficial, la despersonalització i moltes altres, entre les que destaca la de crear la seua pròpia ciència, totalment aliena a la lingüística internacional.

Des de l'inici queda clara l'intenció: "Com l'oficialitat i els intel·lectuals (¿?) que marquen l'ideologia que s'ha de seguir afirmen constantment que els valencianistes –blaveros– som uns incults i que nos inventem les coses (...), no tenim un altre remei que recórrer a autors reconeguts internacionalment i reconeguts per ells mateixos, en lo qual pretenem sorprendre'ls en les seues mateixes armes." (p. 15) I, efectivament, el llibre arreplega infinitat de cites d'autors de prestigi internacional que, en els estudis que fan d'unes altres llengües, utilitzen unes argumentacions totalment oposades a les que apliquen els autors catalanistes al cas del valencià; les cites d'estos últims, també abundants, posen de manifest les seues contradiccions, quan no el seu cinisme.

Tot açò ve explicat en un to didàctic i amé que no li resta rigor a l'exposició, com s'aprecia en els següents extractes que hem triat a tall d'exemple.

"...¿com es possible que, mentres que tots els lingüistes del món mostren les seues reserves per a la definició i la delimitació dels conceptes de llengua i de dialecte, els catalanistes, en parlar del valencià, «ho tenen molt clar» i es «indiscutible», «inqüestionable» i «cap de lingüiste ho nega»? ¿Com se li pot donar credibilitat a l'arrogància d'estos aficionats a lingüistes quan afirmen que es un tema «científicament demostrat?»" (p. 89)

"El catalanisme, sabedor d'estos principis bàsics que definixen la ciència internacional i davant l'impossibilitat de formar part d'ella, ha optat per crear la seua pròpia ciència en els seus propis postulats, els seus propis científics (...); ha creat els seus propis apostols (...) i els seus propis mercenaris." (p. 159)

"Els catalanistes, per no coneixer, no coneixen ni la pròpia teoria catalanista. S'han quedat en el conte de la reconquesta i d'ahí ja no passen. (...) I a hores d'ara no saben que ja cap investigador creu en la validesa de la teoria de la reconquesta." (p. 139)

"...les contraargumentacions –científiques o no– del valencianisme les anul·la recorrent a l'inoculació de prejuïcs en tots els subjectes que passen pel sistema educatiu." (p. 204)

"Tusón, lingüista català (...) te un llibre molt interessant titulat *Los prejuicios lingüísticos* (...) Després de passar-se tot el llibre criticant als que es mouen en etiquetes i d'avisar per a que no es caiga en eixos errors, en la pàgina xixanta podem llegir, literalment, les següents paraules: *per cert, alguns secessionistes [es referix a nosaltres, els valencianistes] gent barbàrica i inculta en lo que concernix a la Lingüística, conserven ocultes estes tisores màgiques [es referix a les que permeteren retallar llengües i dialectes], i componen en elles els mapes de les llengües en una seguretat que a soles es comparable en la seua estultícia* (...). Com veem, tota una lliçó de tolerància, de respecte i de com eliminar prejuïcs." (p. 201. Les negretes són de Chimo Lanuza)

Seguim en hortalices: L'Espàrrec (i 2)

Seguint en l'artícul del mes passat relatiu als espàrrecs, esta volta correspon parlar de l'espàrrec blanc, la producció del qual, per a consum en fresc o be en conserva, s'ha industrialisat tant, i arreu del món, que ya podem fruir-ne a diari, durant tot l'any, com a un verdader plaer dels deus.

Per a l'exportació, en Espanya se'n produïxen des de giner fins a abril, especialment baix plàstic, en les províncies de Huelva, Sevilla i Càceres, sent, junt en Italia, els únics en oferta en tots els mercats centre-europeus. Ya més tart, també per a consum en fresc, pero especialment per a l'industria conservera, apareixen els provinents de Navarra (Tudela), Logroño (Calahorra), Aranjuez, Saragossa, etc., de molt bona qualitat i tamany, potser els millors.

Les aplicacions culinàries són diverses; en sopes, tortilles o com a guarnició, aixina com en ensalades, fan les delícies dels *gourmets*. També, còm no, ben cuïts, calents o temperats –mai massa gelats–, acompanyats de vinagreta, mayonesa o qualsevol atra salsa, són, ya ho hem dit, exquisits; per alguna cosa estan i són omnipresents en els millors restaurants d'arreu del món.

Com no podia ser d'una atra manera, sempre, i com en tot, també aci existixen opositors que tracten de desacreditar tal *delicatessen*, com per eixemple, qui s'expressà d'esta manera:

“Qui nyispros menja i espàrrecs chupla, i beu cervesa i besa a una vella... Ni menja, ni chupla, ni beu, ni besa”.

Mes que algun atre espavilat li respongué en seguida:

“Madurs els nyispros, fresca la cervesa, tendres els espàrrecs i mare, la vella... Es menja, es beu, es chupla i se besa”.

FENT MEMORIA

M^aA.M.C.

El Mestre Racional

SAGELL DEL MESTRE RACIONAL DE 1684

L'institució del **Mestre Racional** data del 13 d'octubre de 1419 per **privilegi** del rei Alfons V el Magnanim. Quan va instituir este carrer ho feu deslligant-lo del Mestre Racional de la seua Cort en el marc d'un projecte de descentralisació. Les **atribucions** que se li conferiren foren les de previsió, direcció i control de l'administració financera real, destacant la fiscalisació de la gestió. Aixina com la Bailia s'encarregava de l'administració del Real Patrimoni, el Mestre Racional se responsabilisava de la **Facenda** de l'Estat.

El rei ordenà que tota la documentació que originava la seua gestió, inclosa la del Mestre Racional de Barcelona i la del Real Patrimoni, se guardara en l'**Archiu Real de Valencia**. Fon tan estreta la relació en est archiu que els coadjutors que ostentaven este carrec, tenien tambe la funció d'archivers de l'Archiu Real.

L'**importància** de l'Archiu del Mestre Racional es gran perque en ell se reflexen totes les magistratures reals del Regne, la vida de la Facenda real i de l'economia valenciana. Hi ha **documentació** referent a tota la Corona d'Arago, en especial durant el segle XV. Davant del Mestre Racional de Valencia, rendiren contes, els tesorers generals d'Alfons V, Joan II i Ferran II, entre uns atres molts oficials.

Els llibres de la gestió de l'institució foral del Mestre Racional son una important **font documental** per a l'història del Regne de Valencia.

NOTA

En el present numero **encartem** una fulla impresa per les dos cares, en una es reproduïx l'escrit de presentació de l'associació **Accio Regne de Valencia** que fon entregada en l'acte del 13 de març, del qual es dona conte en l'editorial. En l'atra cara s'inclou un resum del desenroll de l'acte.

PATRIMONI VALENCIÀ

ARCHIU DEL REGNE DE VALENCIA

El **Archiu Real i General del Regne de Valencia** es una institució de l'època foral valenciana. La seua creació, es produï per mandat de **Alfons V, el Magnanim**, en les Corts de 1419. Esta fundació s'emmarca en un ampli proces de reforma de les institucions del Regne i de la Corona. Anteriorment ad esta fundació ya existia un archiu en el **Palau Real de Valencia**; el Monarca, en instituir l'Archiu General del Regne ho

fa com a **deposít general** dels documents que s'emetien pels diferents organismes reals: la

Cancilleria, la **Audiència** i el **Mestre Racional**. Tambe, quan la Corona assumia competències respecte d'unes atres administracions, com fon el cas de la **Diputació General del Regne** i dels **Justicia** (civil i criminal) de la ciutat de Valencia, la documentació que generaven estos organismes, tambe se guardava en este Archiu General.

Els fondos documentals de l'actual Archiu del Regne de Valencia compren sis segles de la nostra història, estant integrats per la documentació generada per tots els organismes forals fins a la seua supressió en 1707 (a rant de la perdua dels Furs) i que corresponen a: el **Virrei**, el **Consell i Real Audiència**, la **Bailia General**, el **Mestre Racional**, la **Governació**, la **Diputació General** i els **Justicia**. A mes, l'Archiu del Regne s'ha anat incrementant en les aportacions de períodes posteriors. Entre els ultims ingressos, fets a finals del segle XIX, estan els fondos documentals de les institucions eclesiaístiques de la Província de Valencia; fon per mediació de la societat cultural **Lo Rat Penat** que se conseguí depositar la documentació del Clero regular i secular que fins ad eixe moment estava en possessió de la Delegació de Facenda de Valencia.

L'antiga seu ocupava la **Casa Professa de la Companyia de Jesus**, pero donades les roïnes condicions que ofería l'edifici, l'any 1965 s'inaugurava la nova i actual seu de l'Archiu en el Passeig de l'Albereda, nº 22, de Valencia ciutat. L'Estat te la titularitat de la seu i de tota la documentació que alli s'alberga, encara que la gestió la va transferir a la Generalitat en l'any 1985.

Dins de les activitats promogudes des de l'Administració en motiu del 800 aniversari del naiximent de Jaume I, des del mes passat i fins al 30 d'abril se pot visitar la **exposició** que porta per títol **“Llibres i documents d'un Rei”**. Esta exposició ha quedat distribuïda en **dos seus**: en el **Archiu del Regne de Valencia** s'exhibix la part que correspon a documentació, i en el **Monasteri de Santa Maria d'El Puig** se mostra un conjunt de llibres extraordinaris per la seua importància que procedixen dels fondos de la **Biblioteca Valenciana**.

Resol l'acrostic del costat a partir de les definicions. La solució a peu de pagina.	1. Qualitat d'allo que no te artifici, que carix d'ostentacio i adorns; que no oferix dificultat.	1.	-	-	<u>N</u>	-	-	-	-	-	-
	2. Vore, percebre, encara que confosament, un objecte.	2.			<u>G</u>	-	-	-	-	-	-
	3. Home al que li agraden molt les dones; que les frequenta molt.	3.						<u>L</u>			
	4. Objectes d'abillament, mes utilisats per les dones, fets de materials no preciosos. Quincalla.	4.	-	-							
	5. Relatiu a l'aire; a l'aviacio. Vaporos, llauger.	5.			<u>U</u>						
	6. Banyar alguna cosa de manera que quede completament penetrada per un liquid.	6.									
	7. Bola buida de metal, del tamany d'una avellana o anou, en ansa i una obertura per baix. Porta dins un trosset de ferro per a que, menejant-lo, sone.	7.								<u>L</u>	
PARAULA VERTICAL: Expressio d'una cantitat de coses en relacio a la seua unitat, en plural.											

RONDALLA

Els cinc sorts

Una volta, en un poble vivia un matrimoni sort **ab** sa mare d'ella, tambe sorda. El fill i la filla igualment patien de sordera.

Esta familia careixia de bens de fortuna, i els assunts familiars anaven mal, mal: el treball escassejava per a tots. I no havent pogut pagar l'arrendament de la casa en molts mesos, l'amo de la mateixa els demanà que se n'anaren i li la deixaren lliure. I ab molt de sentiment, per la llei que tenien **envers** la mansio, que havia vist naixer als seus fills, un dia prengueren els pocs mobles i bartuls que tenien i deixaren la casa buida.

Un cert mati, en que el marit caminava **punteret** cap a la plaça per a **llogar-se**, es trobà front a front ab l'amo de l'anterior domicili. Este li preguntà:

-¿Com li va a voste, amic, en la nova casa?

-¿Qué vol embargar-me per lo que li dec? –exclamà tot assustat i groc com un ciri vell el pobre sort.

-No, home, no. Yo no li dic això a voste...iEl pobre **està com una rella!** –¿Que hui mateix? – tornà a dir el sort, estremit i molt preocupat. I s'escapà corrent com un cavall que ha perdut el fre, cara casa, on aplegà tot cansat i desolat. La muller estava malalta en lo lliit.

-iDona! –li crida a l'entrar en l'estança-, trau fora la venda totes les coses de mes valor, que hui venen a embargar-nos lo poc que tenim encara.

-Ton pare diu que no es troba l'**eixerop** de malva blanca, que es l'unic que m'ablana i allaugerix este carregat pit meu – digue la malaurada

malalta al seu fill, que tenia a la vora del lliit.

-La mare diu que no em pot cosir la jaqueta. Pero sens ella yo no puc eixir a ninguna banda. Així, puix, cus-me-la tu –li digue el fill a sa germana.

La chica es posà a plorar com una Magdalena d'amarga, i li va dir a sa **agüela**:

-El meu germa ha dit que Pep li parla a Pedrola. Yo sempre vaig pensar que eixe mal naixcut nos feya **el rent i la pasta bona** a les dos.

-iAixina, que, a la fi, s'ha sabut que fon l'acolit el que furtava els ciris a sant Pancraci!: Un chiquet pillet ieh! i **guillopet**. I no ho pareixia, no ho donava a entendre. M'ho pensava, i un dia li ho vaig dir a l'escolà – contestà l'agüela.

Rondalles i lligendes en llengua valenciana. 2
Emili Miedes Bisbal
Valencia, 1988

GLOSSARI (paraula/ sinonims: definicio)	correcta es Aixarop : Preparat natural o quimic prou dolç que se pren habitualment com a medicina.	Llogar-se de llogar/ contractar : Ajustar-se a un preu per a realisar un treball o servici.
Ab / en : <i>Preposicio</i> . Indica companyia, col·laboracio, reciprocitat. La forma <i>ab</i> es empleada pels clàssics. La forma <i>en</i> es l'única viva en la llengua valenciana i la recomanable per al seu us.	Envers / cap a : <i>Preposicio</i> . Indica direccio. <i>Envers</i> es forma classica actualment en desus.	Punteret de punter/ destacat : Persona que ocupa un lloc primerenc.
Agüela : Llicencia de l'autor presa de la llengua coloquial per a referir-se a la ya-ya.	Guillopet : Llicencia de l'autor, la forma correcta es Guilopet/ astut/ pillo/ enredrador : Persona en picardia que sap guanyar-se els favors del demes.	Frases fetes : El rent i la pasta bona . Adular. En el text, donar la rao a distintes persones alhora.
Eixerop : Llicencia de l'autor, la forma		Estar com una rella : Estar molt sort.

Solucio: 1. SENZILLEA 2. GUPPAR 3. FEMELLUT 4. BISUTERIA 5. AEREU 6. CHOPAR 7. CASCAVELL Vertical: NUMEROS

I RECORDA... La paraula d'este mes es **numero/-s**. **Numerar** es contar els numeros en el seu orde, o be, assignar a cada element d'un conjunt el numero que li correspon segons l'orde que ocupa. **Numerós** es l'adjectiu que califica un colectiu que està conformat per una gran cantitat de persones o coses. Pertanyen tambe a la mateixa familia paraules com: **numeric, numerositat, numerari, numerat, numeracio**, etc.